

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ขั้นพื้นฐานให้สามารถอ่านออกเขียนได้คิดวิเคราะห์และสื่อความได้ สามารถประกอบอาชีพตามสมควรแก่วัย

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2545, หน้า 6) งานวิชาการมีกระบวนการบริหาร และที่สำคัญในเรื่องการจัดองค์กรรับผิดชอบการบริหารงานวิชาการ แต่ละงานผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนสามารถกำหนดผู้รับผิดชอบงานนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากรแต่ละคน แนวคิดในการบริหารการปฏิบัติที่ดี คือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนไม่ผูกขาดที่บุคคลใดหรือกลุ่มใด โดยเฉพาะ ด้วยความสำคัญของงานวิชาการดังกล่าวผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักการในการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบพอสมควร โดยมีการร่วมมือกันทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติเริ่มสร้างผลงานวิชาการ ให้อำนาจและกำลังใจในการทำงาน มีการติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการควรจะเป็นระบบ มีการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินงาน เป็นการกำหนดนโยบาย วิธีการปฏิบัติ จัดบุคลากร และแผนการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนงานที่ผู้บริหารจำเป็นต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา กิจกรรมเสริมหลักสูตร และเกี่ยวข้องกับงานบริการต่าง ๆ ในขั้นสุดท้ายจะเป็นขั้นที่มีการควบคุมส่งเสริม และพัฒนางาน ด้านวิชาการให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จุดสำคัญของ

การพัฒนา ก็คือการให้เสรีภาพทางวิชาการ และจัดบรรยากาศทางวิชาการให้มากขึ้น (สำนักงาน
 สถาบันราชภัฏ, 2546, หน้า 31 - 32 อ้างถึงใน ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิภา, 2550, หน้า 2) จาก
 การจัดการศึกษาของประเทศไทยในอดีต พบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหารการศึกษา คือ การรวม
 อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาให้เป็นไป
 ตามมาตรฐานที่กำหนด ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
 ขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2542,
 หน้า 3 - 4) จากปัญหาดังกล่าว การปฏิรูปการศึกษาจึงได้มุ่งเน้นในเรื่องการกระจายอำนาจใน
 การบริหารจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เมื่อโรงเรียนรับการกระจาย
 อำนาจจากส่วนกลาง จึงบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)
 ที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ หรือเป็นฐานในการคิดและดำเนินงาน โดย
 หวังว่าโรงเรียนจะมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากขึ้น และการบริหารแบบมีส่วนร่วมก็เป็
 นการดำเนินการของฝ่ายบริหารที่จะจูงใจและให้โอกาสแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรให้มีส่วนร่วม
 ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมพัฒนางานด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งจะอุทิศแรงกายแรงใจ
 และมุ่งมั่นทำงาน เสมือนว่าตนเองเป็นเจ้าขององค์กรนั้น โดยสมาชิกให้ความร่วมมือกัน เชื่อ
 ได้ว่าโรงเรียนจะสามารถจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 7)
 การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้อง
 ต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ
 ผู้บริหารโรงเรียนควรได้นำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เปิด โอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
 ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของและ
 ร่วมจัดการศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้าง
 ความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (ยุทธศิลป์ พานนนท์, 2546, หน้า 3)

จากรายงานปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เมื่อปีการศึกษา 2551 ในสภาพปัญหาปัจจุบัน และ
 ความต้องการด้านครูผู้สอนที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา คือ ครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนทัศนคติ
 ในการทำงาน ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะมองว่าเป็นการเพิ่มงานให้กับตนเอง
 โดยเฉพาะงานด้านวิชาการ ซึ่งครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไปสู่การเน้น
 ผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้น ครูส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและการนำ
 หลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูจะมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมใน
 การบริหารงานวิชาการอยู่เฉพาะกลุ่มเท่านั้น (เขตคุณภาพการศึกษาที่ 11 (สนามชัยเขต 2),
 2551, หน้า 33)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ภายใต้กรอบการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในเพื่อใช้เป็น แนวทางในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนและปรับปรุงแก้ไขให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการให้มากขึ้น และเพื่อให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบล ท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนที่จะให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้บริหาร โรงเรียนในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์อันดี ในการพัฒนางานวิชาการของ โรงเรียนร่วมกัน
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันหรือไม่

สมมุติฐานของการวิจัย

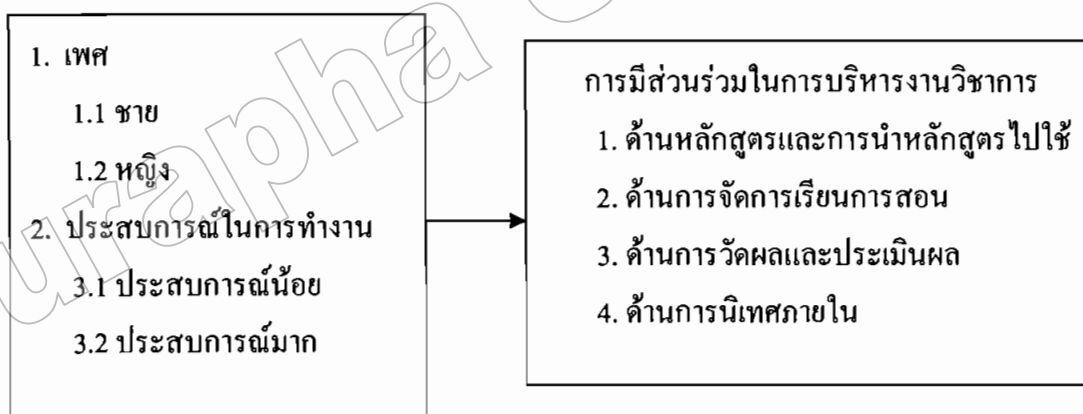
การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 1 - 6) ตามขอบข่าย 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน แล้วกำหนดเพศ และประสบการณ์ในการทำงานเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้เถรา เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล
- 1.4 ด้านการนิเทศภายใน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

- 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้เถรา เขต 2 ปีการศึกษา 2552 ทั้งหมดจำนวน 142 คน โดยแยกเป็น ครูผู้สอนเพศชาย จำนวน 66 คน และครูผู้สอนเพศหญิง จำนวน 76 คน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้เถรา เขต 2 ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607) ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนเพศชาย จำนวน 48 คน และครูผู้สอนเพศหญิง จำนวน 56 คน รวม 104 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็น

3.1.2.1 ประสบการณ์น้อย

3.1.2.2 ประสบการณ์มาก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้เถรา เขต 2 ตามข้อบ่งชี้ 4 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

3.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

3.2.4 ด้านการนิเทศภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับครู หรือนักเรียน

2. การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ครูเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้บริหารหรือผู้หน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร หมายถึง ครูมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตร ร่วมตรวจสอบ ร่วมปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนร่วมใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา การจัดหา จัดทำใช้บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล ร่วมกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา รวมถึงการนำระเบียบไปใช้ในการวัดผลและประเมินผล กระทรวงศึกษาธิการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544) (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 25) และแนวทางการวัดผลและประเมิน การเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษากรมวิชาการ

2.4 ด้านการนิเทศภายใน หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการนิเทศภายใน กำหนดจุดมุ่งหมายในการนิเทศ การคัดเลือกคณะกรรมการการนิเทศ การจัดสัมมนาอบรมการนิเทศ การจัดให้มีการสาธิตการสอน การจัดสร้างเครื่องมือสำหรับการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการติดตาม แนะนำ ระบบงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3. โรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน หมายถึง โรงเรียนเขตคุณภาพการศึกษาที่ 11 (สนามชัยเขต 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เป็นการรวมตัวของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 ที่อยู่ใกล้กันและมีสภาพทาง ภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษา ประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวน 11 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านโป่งเจริญ โรงเรียน บ้านหินแร่ โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ โรงเรียนบ้านชำป่างาม โรงเรียนบ้านทุ่งสอหงษา โรงเรียน บ้านสูงเจริญ โรงเรียนบ้านท่ากระดาน โรงเรียนบ้านนา โรงเรียนบ้านท่าเรือ โรงเรียน บ้านกระบกเคี้ยว และโรงเรียนบ้านนาโพธิ์ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีหน้าที่

4. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

5. เพศ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 ชาย

5.2 หญิง

6. ประสบการณ์ในการทำงาน คือ ระยะเวลาที่ครูผู้สอนปฏิบัติงาน นับตั้งแต่เริ่มทำงาน เป็นครูในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

6.1 ประสบการณ์น้อย หมายถึง ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่ำกว่าค่าเฉลี่ยซึ่ง ในงานวิจัยนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 7 ปี

6.2 ประสบการณ์มาก หมายถึง ประสบการณ์การปฏิบัติงานตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป ซึ่งในงานวิจัยนี้มีค่าตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป